

ضرورت تأسیس مدرسه غیرانتفاعی بریل (آموزشگاه خط بریل)

عباس مشایخی

وارد می‌شود. برای نمونه تا کنون سه همایش برای بریل و قرآن بریل در استامبول برگزار شده است. در همه این جلسات، شاگردان النور فعالانه مشارکت دارند و جو جلسات را به دست گرفته‌اند. شیوه اصلی این مدارس برای تعلیم و تعلم نابینایان خط بریل است و توسط افراد خیر اداره می‌شود.

کلیسا و مسیحیت هم با آموزش نابینایان، آنان را به عنوان مبلغ دینی اعزام می‌کند. قبلاً مدارس اسلامی و ابابصیر توسط خیرین برای مقابله با این جریان ایجاد شد. اما اکنون این مدارس هم تعطیل شده است. یعنی هیچ جایی که نابینایان را با خط بریل آموزش دهد و توجیه کند و آنان را در مقابل جریان‌های مسموم و انحرافی بسیج کند وجود ندارد.

به علاوه آموزش نابینایان در زمینه علوم شیعی از طریق خط بریل می‌تواند آنان را به نیروهای کارآمد تبدیل کند به طوری که برای ترویج مذهب، خالصانه تلاش نمایند.

تنها مؤسسه فعال در عرصه آموزش نابینایان مؤسسه رودکی است. مؤسسه رودکی قدیمی‌ترین و اولین مرکزی است که به شیوه علمی توسط دولت در سال ۱۳۴۴ تأسیس شد. حدود نیم قرن سابقه فعالیت برای نابینایان دارد و حدود چهار ساعت کتاب گویا کرده و آثار فراوانی هم بریل نموده است. البته گرایش دینی ندارد.

۱- پس از تعطیلی ابابصیر در اصفهان هیچ مدرسه و آموزشگاهی که معلولان را با خط‌مشی مذهبی پرورش دهد وجود ندارد.

در مقابل مدرسه نابینایان که توسط کلیسا ایجاد شده بود، روحانیون اصفهان ابابصیر را دایر کردند اما پس از انقلاب نهادهای انقلابی به بهانه اینکه ابابصیر تحت امر انجمن حج‌تیه است آن را به تعطیلی کشاندند.

۲- یک تاز میدان تعلیم و تربیت نابینایان و ناشنوایان، مدارس استثنایی است که مشکلاتی دارند و موجب بحران‌های جدی شده‌اند.

۳- می‌بایست یک ابابصیر دیگر خلق شود و به وضعیت نامطلوب این قشر پایان دهد و آنان را به عنوان خادمان قرآن و اهل بیت تربیت نماید.

آموزش نابینایان و مشکلات

غیر از اهداف تبلیغاتی و سوء استفاده از نابینایان، متأسفانه آموزش نابینایان به ویژه تعلیم خط بریل در ایران، عراق و افغانستان وضعیت خوبی ندارد. مدارس استثنایی در ایران وظیفه تعلیم و تربیت نابینایان را بر عهده دارند ولی این وظیفه را به خوبی اجرا نکرده‌اند. بطوری که امروزه آموزش بریل و کتاب گویا با مشکلات جدی مواجه است. از طرف دیگر مدارس خصوصی و غیر انتفاعی هم وجود ندارد تا مثل

چند سال است آموزش و پرورش استثنایی مسئولیت آموزش خط بریل (برجسته/ نقطه‌ای) نابینایان را بر عهده دارد. این سازمان دولتی است و مثل هر اداره دولتی اقتضات خاص خود و نیز محدودیت‌های خود را دارد. به طوری که پیشرفت آموزش خط بریل بین نابینایان مطلوب نبوده است. پیشنهاد برخی کارشناسان خط بریل این است که مثل مدارس انتفاعی برای دانش‌آموزان عادی، مدرسی هم برای نابینایان جهت آموزش بریل دایر شود. چون این مدارس توسط بخش خصوصی اداره خواهد شد و محدودیت‌های مدارس دولتی را نخواهد داشت، زمینه توسعه و پیشرفت تعلیم و تربیت نابینایان فراهم می‌آید. این نوشته به این پیشنهاد و تبیین ابعاد آن می‌پردازد.

ضرورت

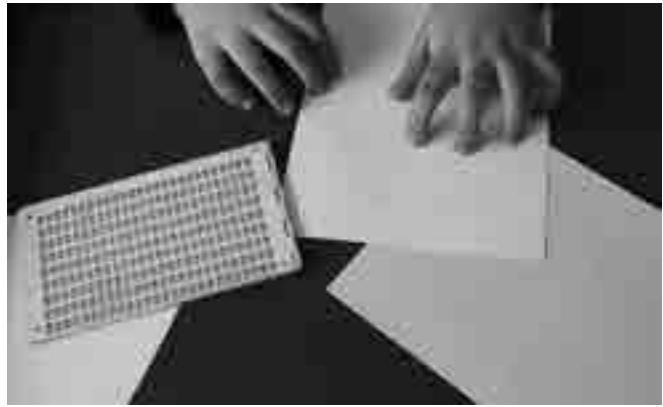
نابینایان از دو طریق شنوایی و لمس می‌توانند متون را مطالعه کنند، دانش کسب کنند و مفاهیم را یاد بگیرند و تحقیق نمایند. این دو شیوه جایگزین حس بینایی شده است. اما تفاوت شیوه شنوایی با شیوه بریل (لمس) در این است که در بریل و لمس علاوه بر فراگیری و آموختن، می‌توان نوشت و اطلاعات خود را مجدداً عرضه کرد. در حالی که در شیوه شنوایی فقط دریافت است. مگر این که از طریق تکلم و گفتار آموخته‌های خود را عرضه کنند.

نابینایان مسلمان از دوره رسول اکرم (ص) خدمات قابل توجه به فرهنگ قرآنی و ترویج قرآن داشته‌اند. صدها نابینا در دوره‌های مختلف به بسط علوم قرآنی مثل فرائد و حفظ، تفسیر قرآن کمک کرده‌اند. در این دوره هم می‌توانند این رسالت را عهده‌دار شوند. لازمه آن ایجاد شرایط و زمینه‌سازی است. مهم‌ترین شرط، تأسیس مدارس و آموزشگاه‌های بریل است.

عربستان سعودی شبکه وسیعی در کشورهای مختلف جهان به نام مدارس النور راه‌اندازی کرده است. این مدارس ویژه آموزش قرآن کریم به نابینایان و کم بینایان است. چند پروژه در مدارس النور اجرا می‌شود؛ از جمله پروژه تربیت مبلغ است. نابینایان یک دوره سه ماهه در این مدارس طی می‌کنند. آموختن جزء سی ام قرآن جزو برنامه آن‌ها است.

با اجرای این پروژه، عربستان توانسته تا اقصی نقاط جهان و حتی روستاهای کم جمعیت آفریقا و آسیای دور، مبلغ اعزام کند و این مناطق را زیر پوشش خود آورد.

مدارس النور، برنامه‌های مفصل‌تر و آموزش‌های چند ساله برای تربیت محقق و پژوهشگران قرآنی و حدیثی و غیره هم دارد. نابینایان آموزش دیده در این برنامه در نشریات، همایش‌های جهانی و مراکز تحقیقاتی



مسیر توسعه

این آموزشگاه در تهران تأسیس می‌شود و در یک سال نخست دوره‌های آموزش بریل برگزار می‌کند و پس از اتمام دوره مدرک می‌دهد. سال دوم از شهرهای دیگر هم دانش‌آموز می‌گیرد که به مدت یک ماه، شبانه روز در مدرسه حضور داشته و پس از فراگیری خط بریل به شهرهای خود بر می‌گردند.

سال سوم در بین محصلان یک دوره آموزش عربی برگزار می‌کند. از سال چهارم از کشورهای دیگر دانش‌آموز ثبت نام می‌کند که شبانه روزی می‌توانند حضور داشته باشند. دوره هم دو ماهه خواهد شد. ممکن است مدرسه شعبه‌هایی در چند کشور دایر کند یا می‌توان مرکزیت آن را کلاً به بیرون از ایران منتقل کرد.

مشارکت مردمی

جهت راه‌اندازی مدارس آموزش بریل و تعلیم و تربیت نابینایان که به نام «مدارس جابر انصاری» یا «مدارس هدایت برای افراد روشندل» یا «مدارس روشندلان» تأسیس خواهد شد، مشارکت گروه‌های اجتماعی مرجع مورد نیاز است. به ویژه این گروه‌ها باید حتماً در این امر خیر شرکت نمایند:

۱- مراجع معظم تقلید و روحانیت

روش‌ها و فنون تبلیغ مذهبی باید به روشندلان آموزش داده شود. نیز مردم باید توجیه شوند تا فرزند نابینای خود را به این مدارس بسپارند.

۲- واقفان و خیران می‌توانند برای این اهداف سرمایه‌گذاری نمایند. بسیاری از خیران علاقه به ساختن مسجد و اینگونه امور دارند که جامعه از این لحاظ اشباع شده است. اینان می‌توانند در این جهت تلاش نمایند.

۳- تشکیلات خیرین مدرسه‌ساز می‌توانند حداقل ساختمان مدارس روشندلان را تأمین کنند. به نظر می‌رسد در شهرهای بزرگ ۲ مدرسه و در تهران ۵ مدرسه و در شهرهای کوچک یک مدرسه کافی است.

۴- کارشناسان روان‌شناس و جامعه‌شناس هم می‌توانند در اینکه تبلیغات با چه شیوه و مدلی اجرا شود بهتر است، نظر دهند.

نتیجه‌گیری

نابینایان سرمایه ملی هر جامعه محسوب می‌شود و می‌توانند نقش سازنده در جامعه بر عهده گیرند؛ به شرط اینکه مسئولان و مردم اندکی کمک کنند و بسترهای لازم برای فعالیت‌های آنان را فراهم آورند. اما اگر امکانات مزبور نباشد، علاوه بر اینکه نیروی اجتماعی وسیعی هدر می‌رود، احتمال جذب آنان به طرف جریان‌های وهابی یا مسیحی وجود دارد و به جای تبلیغ تشیع، مبلغ آنان خواهند شد.

مدرسه‌های ابتدایی غیر انتفاعی یا راهنمایی یا دبیرستان‌های غیر انتفاعی هر کس نمی‌خواهد در مدارس دولتی درس بخواند به این مدارس بیاید.

بنابراین کارشناسان خیره و کسانی که چند دهه از عمرشان را به تعلیم و تربیت نابینایان پرداخته‌اند، بارها اعلام خطر کرده و گفته‌اند در آینده با مشکلات عدیده مواجه خواهیم شد. مدیران و کارشناسان مدارس استثنایی تأکید دارند: در این مدارس پدیده «بریل هراسی» فراگیر شده است و نابیناها از آموختن خط بریل فرار می‌کنند حتی حاضراند تحصیل را ترک کنند تا بریل یاد نگیرند. البته کارشناسان دیگر بر این باوراند خود آموزش و پرورش، بریل ستیزی را ترویج کرده و این اقدام موجب بریل هراسی شده است. به هر حال راه‌اندازی مدارس آموزش و پرورش نابینایان به روش آموزش بریل و آماده کردن آنان برای انجام مشارکت‌های تبلیغی و فرهنگی ضرورت جدی است.

مراحل و فازبندی

راه‌اندازی مرکز آموزشی جامع و کارآمد نیاز به چند سال زمان دارد و باید پله پله اجرا شود. زیرا سامان‌دهی و اصلاح وضعیت کنونی، نیاز به برنامه ریزی و تمهید مقدمات گسترده دارد و به آسانی میسر نمی‌شود. اما می‌توان پله پله جلو رفت. گام نخست آموزش قرآن و متون دینی به نابینایان بر اساس خط بریل است. از اینرو نام این مدرسه را آموزشگاه خط بریل می‌توان گذاشت.

نخست هر کس علاقه داشت و ثبت نام کرد، حدود دو ماه به او خط بریل آموزش داده می‌شود. سپس به تجوید، قرائت، حفظ و فهم قرآن می‌پردازند. البته این مرکز کلاس‌هایی هم برای آموزش خط بریل برای کسانی که فقط می‌خواهند خط بریل فرا بگیرند خواهد داشت و ظرف یک ماه بریل را آموزش می‌دهد.

پس از موفقیت در این مرحله، دوره ابتدایی، سپس دوره راهنمایی و دوره متوسطه راه‌اندازی شود. گرایش و رویکرد این مدارس مذهبی است و هدف تربیت نسلی است که بتوانند مبلغ خوبی در عین اینکه آموزگار خوبی باشند.

نیروی انسانی مستعد

در یکصد سال اخیر، آموزگاران و کلاً نیروهای مستعد و مبتکر و کارآمد در ایران تربیت شده‌اند. هم اکنون آموزگاران فراوانی وجود دارند که به دلایل مختلف از نظام آموزشی دولتی حذف شده‌اند. اینان به راحتی جذب چنین سیستمی می‌شوند.

مشکل عربستان سعودی این است که نیروی انسانی کافی و مکفی برای این جور کارها ندارد و با زحمت فراوان باید استخدام کند ولی در ایران نیروهای لایق فراوان هستند.